مدیریت شهری
فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۹ . زمستان ۱۴۰۱

Urban managment
No.69 Winter 2023

۷۱-۸۴

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۱/۲ تاریخ پذیرش نهایی : ۱۴۰۱/۱۲/۲۲

ارائه مدل توسعه نشاط اجتماعی با رویکرد فراترکیب

امیر محسنی: دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، گرایش مدیریت منابع انسانی، پردیس ارس دانشگاه تهران، ایران.
حمیدرضا یزدانی*: استادیار، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه تهران، ایران.
حسن زارعی متین: استاد تمام، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه تهران، ایران.
زهره عزیزی: دکتری روانشناسی، مدیر مرکز مشاوره، دانشگاه تهران، ایران.

چکیده

برنامه‌ریزی شهری با هدف افزایش نشاط شهروندی و سرزندگی شهری در سطح محلی و منطقه‌ای مستعد طراحی مدل‌های ترکیبی است تا هم اصول شهرسازی و معماری مدرن رعایت شود و هم زیباسازی خیابان‌ها، آرام‌سازی معابر در هسته‌های کوچک محلی همراه با نشاط و انسجام محلی و ارتباطات دوستانه همسایگی بوجود آید. از این‌رو هدف اصلی این تحقیق ارائه مدلی جامع برای توسعه نشاط اجتماعی بود. چراکه نشاط فردی و اجتماعی از دغدغه‌های اصلی شهروندان و حتی مسئولین شهری و حکومتی است که امروزه جامعه بیش از گذشته بدان نیازمند می‌باشد. برای این پژوهش با توجه به ماهیت موضوع و اهداف برنامه‌ریزی شده از روش کیفی فراترکیب با طی کردن هفت گام در فرآیندی طرح‌ریزی شده برای تشریح عوامل و مؤلفه‌های تأثیرگذار در نشاط محلی شهروندان در نظر گرفته شد. از آنجائی که تولید محتوا یکی از اصلی‌ترین ارکان این تحقیق بود چارچوبی برای انتخاب محتوای علمی در قالب‌های مختلف مشخص شد که در این راستا محقق توانست با الگویی مدون تعداد ۳۹ مقاله را از تعداد اولیه ۲۳۴ مقاله طی مراحل غربالگری انتخاب کرده و براساس کلیدواژه‌های هدفمند به با مطالعه و جستجوی عمیق به استخراج محتوا، تجزیه‌وتحلیل و ترکیب آن بپردازد تا شاکله مدل براساس واقعیت فضای کالبدی و اجتماعی محلات شهر تهران بتدریج شکل و تکامل یابد. ارائه یافته‌ها براساس مدل توسعه نشاط اجتماعی مبتنی بر نتایج فراترکیب، در سه بعد شهرسازی و برنامه‌ریزی شهری، امور اجتماعی و فرهنگی و روابط و حقوق شهروندی تعداد ۲۱ مؤلفه را نشان می‌دهد که با رویکرد کارکردهای شناختی (زیباشناختی کالبدی و منظر شهری، جامعه‌شناختی، روانشناسی جمعی) طراحی و تنظیم شده‌اند. تا راهنمایی دقیق و کاربردی برای برنامه‌ریزی نشاط شهروندی باشد.

واژگان کلیدی: تبیین مدل، نشاط اجتماعی، کارکردهای شناختی، سرزندگی شهری، برنامه‌ریزی و توسعه محلی.

* نویسنده مسؤول hryazdani@ut.ac.ir

Presenting the development model of social vitality with a hybrid approach

Abstract

Urban planning with the aim of increasing citizen vitality and urban vitality at the local and regional level is prone to designing hybrid models in order to comply with the principles of urban planning and modern architecture, as well as to beautify the streets, calm the passages in small local nuclei with vitality and local cohesion and friendly relations between neighbors will arise. Therefore, the main goal of this research was to provide a comprehensive model for the development of social vitality. Because individual and social vitality is one of the main concerns of citizens and even city and government officials, which today's society needs more than in the past. is. For this research, according to the nature of the subject and the planned goals, a meta-composite qualitative method was considered by going through seven steps in a planned process to describe the influencing factors and components in the local vitality of citizens. Since content production was one of the main pillars of this research, a framework for selecting scientific content in different formats was determined, and in this regard, the researcher was able to select 39 articles from the initial number of 234 articles through the screening process and based on keywords purposeful studies to extract the content, analyze and combine it with deep study and search so that the shape of the model is gradually formed and evolved based on the reality of the physical and social space of the neighborhoods of Tehran. The presentation of the findings based on the social vitality development model based on meta composite results, in the three dimensions of urban development and urban planning, social and cultural affairs, relations and citizenship rights, shows the number of 21 components, which with the approach of cognitive functions (physical aesthetics and urban landscape) , sociology, collective psychology) have been designed and arranged. To be an accurate and practical guide for planning the vitality of citizenship.

Keyword: explanation of the model, social vitality, cognitive functions, urban vitality, local planning and developmen.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-05]

۱- مقدمه

انسان موجودی هدفمند و جویای نشاط (شادکامی)، خوشبختی، خوش‌بینی، امید به زندگی و سعادت می‌باشد و تا زمانی که به آنچه می‌خواهد دست نیابد احساس نشاط، خوشبختی و سعادت نمی‌کند. شاید به جرأت بتوان گفت همه تلاش هر انسان در جهت یافتن شادی، نشاط و خوشبختی در آینده است. در واقع می‌توان گفت احساس نشاط یکی از مهم‌ترین پشتوانه‌های ما برای مقابله با مشکلات است. (مردانی،۱۳۹۸)

در این راستا می‌توان گفت احساس نشاط (مثل رضایت) به آن حالت موجود زنده گفته می‌شود که تمایلات حرکت وی به هدف خود رسیده‌اند، یا برنامه‌ریزی فرد به ثمر رسیده و یا در حال رسیدن به نتیجه می‌باشد. به صورت دقیق‌تر می‌توان گفت: نشاط واقعی احساسی خاص است که شخص به هنگام رسیدن به آرزوهایش پیدا می‌کند؛ اما باید یادآور شد که احساس نشاط به متغیرهای متفاوت اجتماعی و فردی بستگی دارد که از یکسو این نیازها به حکومت و از سوی دیگر به جامعه و نظام ارزشی و درنهایت خود شخص برمی‌گردد. (پارجوز کار و همکاران،۲۰۱۲). جامعه از سویی به وجود آورنده شرایطی است که می‌تواند فرد را به سوی تحقق اهداف و آرزوهای فردی سوق دهد و از سوی دیگر زمینه‌ساز تحقق فضایی است که فرد می‌تواند به کنش متقابل و ارتباط با همنوعانی که باعث ایجاد آرامش، امنیت و اطمینان خاطر وی برای یک زندگی مناسب باشند، مبادرت ورزد. نشاط در زندگی، ترکیبی است از شرایط فردی و اجتماعی و در واقع خود نشانه‌ای از نگرش‌های مثبت نسبت به جهان و محیطی که فرد را فرا گرفته و در آن زندگی می‌کند. نشاط در زندگی، احساس خوشبختی، اعتماد متقابل و احساس تعهد و موارد مشابه همه در یک دسته فرهنگی قرار دارند و نشانه نگرش فرد به خود و جهان پیرامونی است. سطح پایین نشاط اجتماعی به گرایش‌های منفی نسبت به جامعه مربوط می‌شود. شاید دلیل عمده این شرایط، وضعیتی است که جامعه از جهت تحقق اهداف و ایجاد امنیت ناشی از تحقق آن برای فرد در پی می‌آورد. احساس امنیت ناشی از ارضای نیازها و تحقق اهداف، از جمله عواملی اساسی است که نشاط در زندگی را در بین افراد جامعه گسترش می‌دهد (کمپ،۱۳۸۳،۶۶).

برخی از پژوهش‌ها نشان داده‌اند، وضعیت‌های اجتماعی نابسامان و ملال‌آور و پراضطراب یکی از عوامل اصلی توقف استعدادها و باروری خرد و اندیشه در جامعه است که می‌تواند روابط فرد با اجتماع را مختل نموده و به تدریج نیروی انسانی را ضعیف کرده، قوای جسمی و فکری انسان را فرسوده کند و انسان‌ها را برای قبول ضعف و ناتوانی که مغایر با توسعه و تعالی است، آماده سازد. از سوی دیگر باید توجه داشت. پیشرفت سریع علم و فناوری، علیرغم ایجاد مزایای فراوان، خلأهایی را نیز برای انسان معاصر به وجود آورده است. موج فزاینده افسردگی، پایین آمدن سن خودکشی، افزایش طلاق و بزهکاری و بسیاری از مشکلات روانی – اجتماعی دیگر، واقعیت‌های انکارناپذیری هستند که نشان می‌دهند شادی در حال رخت بستن از جوامع است (آرگایل، ۱۳۸۳: ۱۱). جامعه ایران به لحاظ مواجه شدن با چالش کرونا و آسیب‌های ناشی از آن، تحولات ساختاری همانند افـزایش آسیب‌های اجتماعی، مسائل اقتصادی، سیاسی و همچنین گذر از جامعه سنتی بـه جامعه مدرن و در آستانهٔ ورود به عرصهٔ دنیای تکنولوژی، شاهد بروز پدیده‌های مختلفی در حوزه‌های مختلف است که این موضوع نشاط و شادی جامعه ایران را بیشتر از گذشته مهم جلوه‌گر می‌سازد.

نشاط اجتماعی به عنوان یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین شاخص‌های اجتماعی در گسترش احساس رضایت عمومی از زندگی، بسط تعاملات اجتماعی سازنده، رشد اعتماد عمومی و مشارکت همه‌جانبه اجتماعی به شمار رفته و چندین دهه است که به عنوان موضوعی بین‌رشته‌ای در تحقیقات اجتماعی اهمیت ویژه‌ای پیدا کرده است. وضعیت عمومی نشاط اجتماعی در ایران امروز به استناد شواهد و آمارها چندان رضایت‌بخش نیست. در همین راستا و به‌واسطه اهمیت موضوع و تأثیر این مسأله در جامعه برخی از کلانشهرها از جمله شهرداری تهران در برنامه‌های متوالی پنج‌ساله معاونت امور اجتماعی و فرهنگی، مناطق ۲۲ گانه و ۳۷۲ محله، سازمان‌های اجتماعی و فرهنگی را مکلف کرده است تا به منظور افزایش این متغیر مهم و پیشگیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی نسبت به تهیه طرح جامعی برای بسط و گسترش روحیه نشاط، شادابی، امیدواری، اعتماد اجتماعی، تعمیق ارزش‌های دینی و هنجارهای اجتماعی اقدام نماید.

۲- بیان مساله

سازمان ملل از سال ۲۰۰۰ به بعد برای تعیین سطوح توسعه‌یافتگی کشورها، متغیرهای نشاط، امید به آینده، خشنودی و رضایت‌مندی افراد جامعه نیز به عنوان یک متغیر کلیدی وارد محاسبات شده است؛ به این صورت که اگر مردم یک جامعه احساس نشاط، خشنودی و رضایت‌مندی نکنند، نمی‌توان آن جامعه را توسعه‌یافته تلقی نمود. این نشان‌دهنده اهمیت نشاط و شادی در جامعه است. طبق آمار پایگاه تحلیل داده‌های اجتماعی– اقتصادی کل ایران در شاخص نشاط با امتیاز ۴٫۶۸۶ در رتبه صد و هفدهمین در بین کشورها در سال ۲۰۲۱ قرار دارد؛ که این آمار نشان از اهمیت ایجاد، حفظ و توسعه نشاط در ابعاد فردی، اجتماعی و ملی دارد. اگرچه شاخص‌های اندازه‌گیری چنین مراکزی و نحوه رنکینگ آن جای سؤال دارد اما حتی مطالعه این آمار و اطلاعات در حد سطحی آن نیز می‌تواند به شاخص‌های تأثیرگذار نشاط در بعد ملی تأثیرگذار باشد؛ و با رویکردی مدیریتی بتوان از تجارب دیگر کشورها در این حوزه مهم اجتماعی بهره‌مند شد؛ و این شاخص را در اولویت‌های سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی امور اجتماعی و فرهنگی نهادینه کرد. به‌طوری که بتوان علاوه بر سنجش شاخص نشاط اجتماعی در بعد ملی در سطوح شهری (منطقه‌ای و ناحیه‌ای) نیز بتوان این شاخص مهم را اندازه‌گیری کرد و

مدیریت شهری
فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۹ . زمستان ۱۴۰۱
Urban managment
No.69 Winter 2023

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-05]

بالطبع آن با برنامه‌ریزی دقیق و اجرای مناسب آن سرانه نشاط شهروندی و سرزندگی شهری را افزایش داد تا مبنای عملکرد کلیدی برای مدیریت شهری تلقی شود.

جدول ۱. رتبه ایران در ایجاد نشاط تا سال ۲۰۲۱

کشور ایران	سال ۲۰۲۱	سال ۲۰۲۰	سال ۲۰۱۹	سال ۲۰۱۸
رتبه	۱۱۷	۱۱۰	۱۰۸	۱۰۵
امتیاز از ۰ تا ۱۰	۴،۶۸۶	۴،۷۲۱	۴،۷۶۲	۴،۸۱۳

در ایران و جهان نیز مطالعات متعددی در زمینه نشاط اجتماعی صورت گرفته ولی ارتباط آن با عوامل موجود در علوم شناختی که زمینه‌ساز و نشان‌دهنده نشاط فردی و اجتماعی هستند، تبیین نشده است. پس از بررسی مقالات در این حوزه مشخص گردید که علوم شناختی می‌تواند توسعه نشاط را در مقیاس‌های مختلف تبیین و تشریح نماید، همچنین لزوم توجه به توسعه نشاط نیز در جامعه شهری و حتی روستایی به اثبات رسیده است؛ و لزوم آن در روح و کالبد شهر بیش از گذشته در جامعه ما احساس می‌شود. نیاز طبقه‌بندی شده و بهنگام شده کودکان، نوجوانان، جوانان، میانسالان و حتی بزرگسالان به شادابی و نشاط و تندرستی زمینه‌ساز تفکر و برنامه‌ریزی دقیق‌تر را برای مدیریت شهری بدنبال دارد؛ که چگونه بتوان در سطح محلی تا منطقه‌ای با ایجاد تمهیدات و اقدامات لازم برنامه‌های کمی و کیفی مرتبط با ایجاد و توسعه نشاط را پیاده‌سازی و دنبال کرد؟ تا این فرهنگ متعالی پس از مدتی در جامعه نهادینه شود و منجر به کاهش آسیب‌های اجتماعی و نابهنجاری فرهنگی گردد. از این‌رو مساله اصلی تحقیق معطوف به این سؤال است که چگونه می‌توان مدل جامعی را با ابعاد و مؤلفه‌های مشخص و دقیق برای توسعه نشاط اجتماعی طراحی و تدوین کرد؟ از این‌رو ابعاد و مؤلفه‌های مدل چگونه مشخص می‌شوند و در قالب یک مدل قابل ارائه و ترسیم می‌باشند؟

۳- ادبیات نظری پژوهش

دیدگاه‌های نظری متعددی در باب نشاط و شادمانی اجتماعی وجود دارد. نشاط اجتماعی مسئله‌ای است کـه هم موردتوجه علوم شناختی است و هم علم جامعه‌شناسی؛ بنابراین، با تنوع وسیعی از نظریه‌های مطرح در این زمینه روبرو هستیم؛ اما گستردگی و تنوع نظریه‌های روانشناسی درخصوص شادی بیش‌تر از نظریه‌های جامعه‌شناسی است و حتی در پژوهش‌های تجربی نیز روانشناسان بیش‌تر از جامعه‌شناسان در باب نشاط و شادی اهتمام ورزیده‌اند.

زیمل از اولین جامعه‌شناسانی است که به مسئله شادی توجه داشته است. از نظر زیمل، شادی یک حالت کلی ذهن است که به توصیف شخصیت عاطفی انسان می‌پردازد. زیمل شادی را انعکاس حرکت مستمر زندگی توصیف می‌کند کـه در ورطـه زندگی می‌افتد (زینگرل، ۲۰۰۰). موضع زیمل در برابر شادی موضعی دوگانه است.

از سویی نشاط را به عنوان یک هدف می‌نگرد که آدمی به دنبال آن است، از سویی دیگر شادی را کیفیت عمل و حالتی از ذهن می‌بیند که فرد در ارتباط با خودش دارد. در اندیشه گیدنز، اعتماد همراه با احتیاط نـسبت بـه نظام‌های انتزاعـی، اعتمـاد و سپردن امور زندگی به دست نظام‌های تخصصی، دگردیـسی صـمیمیت و شـکل‌گیـری رابطه ناب از جمله مهم‌ترین عوامل تأمین‌کننده نشاط و شادمانی هستند؛ اما آن بعـد از اندیشه گیدنز که در اینجا بیشتر مدنظر قرار دارد، دیدگاه‌های وی در خصوص اعتمـاد و امنیت هستی‌شناختی است. در توضیح این مسئله می‌توان گفت که:

گیدنز، جامعه را به مثابه کردارهایی در نظر می‌گیرد که در طـول زمـان و مکـان رخ می‌دهند. از دید وی بسیاری از کنش‌ها و کنش‌های متقابلی که کردارهـای اجتمـاعی را می‌سازند، به‌واسطه روابط اعتماد با هم پیوند می‌خورند (کاسپرسن، ۲۰۰۰). به نظر گیدنز، گذار جوامع از سنت به مدرنیته منجر به دگرگونی خاصیت سبک زندگی شده است؛ که در این سبک انسان شاد و پر نشاط غایت نهایی آن است که در جهانی بدون استرس و دغدغه زندگی کند و به دنبال تحقق رؤیاهای از پیش نوشته ذهن خود باشد.

از دیگر سو سیری در مطالعات جامعه‌شناسی تاریخی ایران نیز ممکن است بتواند ایده‌هایی را در اختیار ما قرار دهد. در مطالعاتی که در جامعه‌شناسی تاریخی ایران صورت گرفته است، البته اشاره مستقیمی به مسئله نشاط اجتماعی نشده است؛ اما کلان بودن سطوح تحلیل در این مطالعات امکان استخراج ایده‌هایی از آن‌ها را برای بررسی مسئله نشاط بوجود آورده است. به‌طورکلی، در آثار متعارف جامعه‌شناسی تاریخی ایران، برای تحلیل مسائل مختلف یا از مفهوم پاتریمونیالیسم مدد گرفته شده و برعامل سیاسی تأکید شده است و یا با الهام از مفهوم شیوه تولید آسیایی، عامل اقتصادی برجسته گردیده است.

کاتوزیان (۱۳۸۵)، با الهام از نظریه شویه تولید آسیایی، معتقد است که جامعه ایران، در اثر فقدان چارچوب حقوقی پابرجا و مستمر، جامعه‌ای کوتاه‌مدت است. در نتیجه، دارایی، ثروت و جایگاه اجتماعی عمر کوتاهی داشته‌اند و حقوق اجتماعی پدیده‌ای ذاتی و غیرقابل نقض نبوده، بلکه جزو امتیازات شخصی قلمداد می‌شده است. پیران با اخذ عناصری از هر دو مفهوم شیوه تولید آسـیایی و پاتریمونیالیـسم، در تحلیل‌های خود بر همزیستی شیوه‌های تولید شهری، روستایی و ایلی تأکید کرده و معتقد است که این همزیستی با پذیرش نظام سیاسی خودکامه و مستبد، موجب ایستایی و عدم پویایی ساختار سیاسی جامعه

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-05]

ایران در اعصار گذشته بوده است، هرچند که ساختار اقتصادی جامعه ایران پویا بوده است. نتیجه این ساختار، گرایش به قوانین سرکوبگرانه با کاربرد خشن زور و ایجاد جو ترس و ترور، عدم گرایش به قوانین بازدارنده و بازسازنده، قدرت‌طلبی و بی‌اعتنایی به قانون بوده است (پیران، ۱۳۷۶ و نیز، پیروز، ۱۳۷۱). وضعیتی که می‌توان نتیجه آن را فقدان نشاط اجتماعی و تحکیم نهادهای سوگواری دانست.

مفاهیم نشاط و سرزندگی به سرعت در حال تغییر است. به عنوان مثال، در ابتدا، در سطح فردی بود. بعداً تمرکز بر سبک‌های شناختی افراد خلاق آغاز شد و سپس در سطح اجتماعی و ملی بیان شد. همچنین درک و حس نشاط محصول پیچیده رفتار یک فرد در یک موقعیت خاص است. یک موقعیت با تأثیرات زمینه‌ای و اجتماعی مشخص می‌شود که درک آن را تسهیل می‌کند یا از آن جلوگیری می‌نماید. (بورگینی،۲۰۰۵). این تأثیرات هم ویژگی‌های شناختی و هم غیرشناختی و احساسات درون فردی را تحریک می‌کند که می‌تواند منجر به درک نشاط شود.

این مدل ترکیبی از عناصر شخصیت، روانشناسی شناختی و اجتماعی است و بر سطح ادراکات فردی تمرکز می‌کند. (وودمن و همکاران،۱۹۹۳). مؤلفه‌های دیگری را برای بیان درک نشاط به این مدل اضافه کرده است. آن‌ها بیان می‌کنند که رفتار خلاق فردی ورودی رفتار شبکه‌ای گروه است. رفتار بانشاط فردی تابعی از شرایط قبلی، خلاقیت، شخصیت، دانش، انگیزه ذاتی، سبک‌ها و توانایی‌های شناختی، تأثیرات اجتماعی و تأثیرات زمینه‌ای است. رفتار بانشاط و سرزنده گروه به‌نوبه خود وابسته به رفتار فرد، ترکیب گروه، ویژگی‌های گروه، فرایندهای گروه و تأثیرات زمینه‌ای است. رفتار بانشاط گروهی ورودی برای رفتار اجتماعی است. این مدل جنبه‌های مختلف نشاط را از سطوح مختلف فردی، گروهی و اجتماعی از یک‌سو با عوامل مختلف تعیین‌کننده نشاط از زمینه‌های مختلف روان‌شناختی اجتماعی، شناختی، شخصیتی و سازمانی از سوی دیگر ترکیب می‌کند.

رویکرد شناخت نشاط اجتماعی ریشه در روانشناسی شناختی و علوم شناختی دارد و فرض می‌کند که توانایی شناختی برای رفتار پرنشاط یک ویژگی هنجاری برای انسان است و به دنبال پیشبرد درک ما از نشاط از طریق توصیف دقیق و مطالعه علمی دقیق فرایندهای شناختی است (بیتی و همکاران،۲۰۱۶). شناخت نشاط را می‌توان مجموعه‌ای از فرایندهای شناختی دانست که از ایجاد ایده‌های بدیع و مفید پشتیبانی می‌کند (لی و همکاران،۲۰۱۶). نشاط یک مفهوم پیچیده و چندوجهی است که به راحتی قابل درک نیست. درک پایه‌های بیولوژیکی عصبی از فرآیندهای خلاق مغز نه تنها نیاز به درک مفهوم نشاط، بلکه زمینه عصبی کامل دارد که متشکل از پنج مفهوم کلیدی بر اساس فرایندهای اساسی مغز (آماده‌سازی، ارتباطات نزدیک و از راه دور، بازداری، تعلق‌خاطر و بروز احساسات) است. در مطالعه انارهیم و فریس (۲۰۱۳) که از علوم اعصاب به عنوان چارچوبی برای درک نشاط استفاده کرده است از این فرضیه حمایت می‌کند هرچه شخص روش‌های اساسی عملکرد مغز را در ارتباط با نشاط درک کند، بیشتر می‌تواند از پتانسیل نشاط کامل خود استفاده کند.

نتایج نشان می‌دهد که مفهوم‌سازی و درک کامل فعالیت عصبی زیربنای نشاط می‌تواند در واقع بر عملکرد شناختی تأثیر بگذارد. دتریچ (۲۰۰۴) پیشنهاد کرده است که چهار نوع اساسی از درک نشاط وجود دارد که می‌تواند نتیجه دو حالت پردازش باشد، عمدی یا بی‌اختیار. تفاوت اصلی بین عمدی و خود به خودی، روشی است که برای نمایش اطلاعات جدید ناخودآگاه در حافظه فعال استفاده می‌شود. در حالی که جستجوهای عمدی برای بینش‌های ساختارمند، منطقی و منطبق بر ارزش‌ها و سیستم‌های اعتقادی درونی است، بینش‌های خودجوش یا بی‌اختیار زمانی رخ می‌دهد که به افکار ناخودآگاه اجازه می‌دهد خود را بروز دهند که نسبتاً تصادفی، بدون فیلتر و عجیب هستند تا در حافظه فعال نمایش داده شوند.

وابستگی نشاط به هوش هیجانی فرد در ارتباط با محیط و دیگران، ویژگی‌های شخصیتی، انگیزه، سلامت اعصاب و روان به‌طور کامل بررسی نشده است و با این حال، پایه‌های عصبی‌شناختی این ایده انتزاعی تا حدودی مبهم است. دانشمندان علوم اعصاب اکنون سال‌ها است در تلاش‌اند که با استفاده از مجموعه‌ای از روش‌های پیچیده تصویربرداری عصبی، مناطق عصبی را که به‌طور خاص با نشاط مرتبط است، شناسایی کنند. بسیاری از مطالعات مناطقی در سطح نرون‌های عصبی را نشان داده‌اند که میزان فعالیت بالایی را در حین انجام کارهای موردپسند نشان می‌دهد. این یافته به‌طور بالقوه نشان می‌دهد که اساس عصبی حس نشاط نه در مناطق جدا شده مغز مشترک هر فرد، بلکه شاید در یک مکانیسم رشته‌های عصبی متفاوت است. (یونگ و همکاران،۲۰۰۹)

انارهیم و فریس (۲۰۱۳) در یک آزمایش برای توسعه نشاط اجتماعی براساس علوم عصب‌شناسی نشان دادند که افرادی که در دوره تفکر واگرا و همگرا در علوم اعصاب نسبت به کسانی که در دوره‌های مشابه بدون مؤلفه‌هایی از علوم اعصاب فعالیت می‌کردند، قدرت بیشتری کسب کردند. آموزش برچهار زمینه اصلی متمرکز بود: ۱. درک نشاط ازطریق عصب‌شناسی. ۲. درک تفاوت بین تفکر واگرا و همگرا و اینکه چگونه ترکیب این دو منبع نشاط است.۳ یادگیری ابزارهای ایجاد نشاط، درک چرایی و نحوه عملکرد چنین ابزارهایی از دیدگاه عصبی و زمان استفاده از آن‌ها. ۴ به‌کارگیری ابزارهای ایجاد و حفظ نشاط در عمل.

فینک و همکاران (۲۰۱۵) بررسی کرد که آیا می‌توان از طریق به اشتراک‌گذاری تجربیات و ایده‌ها، شناخت نشاط را تقویت کرد و چگونه بهبود عملکرد در فعالیت مغز منعکس می‌شد و دریافتند که تحریک شناختی در بهبود درک نشاط مؤثر است؛ و این بهبود عملکرد با افزایش فعال شدن در یک شبکه عصبی از مغز به صورت دوطرفه همراه بود.

مدیریت شهری
فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۹ . زمستان ۱۴۰۱
Urban managment
No.69 Winter 2023

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-05]

طراحی سیاست‌های جامع توسعه شهری و روستایی اساس توانمندسازی و بهبود پایداری زندگی خانوارهای شهری و روستایی است. توسعه شهری به عنوان یک فرایند چندبعدی نه تنها شامل رشد اقتصادی در مناطق مختلف است، بلکه دربرگیرنده انطباق آن با رفتار انسان، کالبد شهر، شیوه معماری داخلی و خارجی ساختمان‌ها، ساختار اجتماعی و سیاسی جوامع و مشارکت آن‌ها در فرایندهای توسعه است. مفهوم توسعه یک مفهوم کیفی را مشخص می‌کند که مسائلی مانند آموزش، رفاه، عدالت و میزان بهره‌وری و امثال آن را در برمی‌گیرد. هدف توسعه شهری، ارتقای کیفیت زندگی و دستیابی به زندگی سالم از طریق رفع تمامی نیازهای اساسی است (Qi et al,2017). از مباحث جدیدی که امروزه توجه پژوهشگران علوم مختلف را به خود معطوف داشته (Rabieefar,2017)، میزان شادابی جوامع و سرزندگی شهرها و حتی روستاها است که نشان‌دهنده درجه شکوفایی و تعالی شهروندان است (Cloutier et al,2014).

در سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی نیز بر لزوم توجه به نیروی انسانی سالم و فراهم کردن زمینه‌های رشد و تعالی استعدادها و پرورش انسان‌های سالم و کارا و سرزنده تأکید شده است؛ زیرا انسان موجودی هدفمند و جویای شادابی است و شادی به عنوان یکی از نیازهای روانی او تأثیرات عمده‌ای بر زندگی‌اش دارد. با توجه به ساختار محلات شهری که متشکل و متأثر از عوامل مختلفی چون عوامل طبیعی، اجتماعی و شهرسازی است، متخصصان اموراجتماعی و فرهنگی دوم، نظریات گوناگونی در مورد تأثیر عوامل بر فضای شهری و شهروندی ارائه نموده‌اند. محور اصلی این نظریات، اعتقاد بر رابطه بین سرزندگی جامعه و محیط‌زیست به عنوان اساسی‌ترین ارتباط در دنیای زیست‌پذیری شهری بوده است، چنانچه ادموند بیکن ابعاد بصری محیط را در ایجاد هویت سکونتگاهی مؤثر می‌داند و افزایش رفاه و شادابی ساکنان را درگرو کیفیت محیط و فضاهای عمومی سکونتگاه‌ها می‌داند. شاد بودن جامعه به‌ویژه در جوامع شهری یکی از نتایج مهم توسعه اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی است و باعث کاهش نابسامانی‌های خانوادگی، افزایش میل و رغبت تحصیلی، دل به کار دادن و افزایش تولید و بهره‌وری می‌شود. (خاکپور و عشقی،۱۳۹۴)

با توجه به اینکه شادابی تابعی از عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی، نهادی – مدیریتی، زیست‌محیطی، روان‌شناختی، کالبدی و جغرافیایی است؛ وجود شادابی به عنوان یکی از معیارهای پایداری و توسعه جوامع مطرح می‌گردد. هرچند تاریخچه مفهوم شادابی از زمان ارسطو و افلاطون مورد بحث بوده است، اما نقطه شروع برای تعاریف علمی شادابی از دهه ۱۹۷۰ آغاز شد و با مطالعات روانشناسان مثبت‌گرا به اوج خود رسید. تا سال ۲۰۰۳ حدود ۳۳۰۰ پژوهش در خصوص نشاط و شادابی انجام شد (Veenhoven,2009). در ادامه به جدیدترین پژوهش‌های صورت گرفته در رابطه با موضوع تحقیق در جدول ذیل به‌صورت خلاصه اشاره می‌شود.

نشاط شهری و انسجام اجتماعی هر دو مزایای متعددی را در شهرها به همراه دارد. در حالی که بحث شده است که نشاط شهری – سرزندگی شهرها – ممکن است اتحاد و انسجام جامعه را تقویت کند؛ اما این به اندازه کافی توسط تحقیقات تجربی مورد بررسی قرار نگرفته است. تحقیقات نشان داده عوامل متعددی در ایجاد نشاط شهری مشارکت دارند که این عوامل شامل: شهرسازی و معماری مدرن به همراه محوطه‌سازی بلندمرتبه ساختمان‌ها و طراحی و مبلمان زیبای شهری، رنگ‌آمیزی خلاقانه و ترکیبی، آرام‌سازی معابر و روان‌سازی ترافیک محلات، طراحی سازه‌های چندمنظوره شهری با رعایت مهندسی ارزش، فضای سبز و پارک‌ها و پارکینگ‌سازی طبقاتی می‌تواند از جنبه‌های فنی و مهندسی در ایجاد سرزندگی شهری ایفاء نقش کند. همچنین رنگ‌آمیزی در ایجاد نشاط بصری برای شهروندان نقش مهمی ایفاء می‌کند و درصورتی که سپرهای کاهش آلودگی صوتی نیز در اتوبان‌ها و بزرگراه‌ها نصب شود این امر پررنگ‌تر می‌شود. این مشاهدات در برخی نقاط شهر اسلو تجربه شده است و در برخی نقاط دیگر نیز در حال ساخت‌وساز است.(Mouratidis,2020)

نمودار ۱. عوامل تحلیل فضایی توسعه نشاط شهری

طبق تحقیقی با عنوان رابطه نشاط شهری با انسجام اجتماعی مشخص شد سطوح با تراکم شهری برای ایجاد نشاط اجتماعی ظرفیت بالقوه بیشتری نسبت به شهرهای کم تراکم‌تر دارند اما درخصوص انسجام اجتماعی این قضیه معکوس است. (Mouratidis,2020)

در کتاب مهم خود در مورد «مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکا» جین جاکوبز[1] (۱۹۶۱) استدلال کرد که تعاملات اجتماعی رگ حیاتی شهر پرجنب‌وجوش است. به جای ساختن شهرها حول مجموعه‌ای از نظریه‌ها، برنامه‌ریزان باید نسبت به پیچیدگی‌های انسان حساس باشند و برای ارتقاء نشاط اجتماعی و اقتصادی در داخل شهر برنامه‌ریزی داشته باشند. از این‌رو سایر

1. Jane Jacobs

مدیریت شهری
فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۹ . زمستان ۱۴۰۱
Urban managment
No.69 Winter 2023

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-05]

متغیرهای تأثیرگذار در نشاط شهری به دو بخش عمده امور اجتماعی و اقتصادی دسته‌بندی می‌شوند.

نمودار ۲. عوامل اجتماعی و اقتصادی توسعه نشاط شهری

نشاط زمانی اتفاق می‌افتد که هریک از اعضاء یک شبکه محلی این احساس را در خود ببینند که زمانی که تنها هستند، همسایه یا آشنایانی وجود دارد که در تنهایی و مواقع موردنیاز به آن‌ها کمک و یاری رسانند. همچنین در خانواده نیز عضوی وجود دارد که نقش پشتیبان را ایفاء کند. از دیگر سو سلامت و تندرستی و داشتن فرصت‌های تفریحی و کسب هیجانات سالم می‌تواند در ایجاد نشاط شهروندان تأثیرگذار باشد؛ و این حس که اتفاقات خوب قرار است در آینده اتفاق بیافتد و وجود حس امید به زندگی باعث ایجاد حس رضایت می‌شود که سرزندگی را بدنبال دارد. (Mouratidis,2020)

از دیگر سو متغیرهای کمکی دیگر مثل شاخص زمان سپری کردن فرد در خانه یا زمان حضور در شبکه‌های اجتماعی به همراه تعداد فرزندان، تعداد دوستان و یا تعداد فعالیت‌های داوطلبانه اجتماعی نیز می‌توانند در سنجش شاخص نشاط اجتماعی مثمرثمر باشند؛ که این شاخص‌ها می‌توانند به برنامه‌ریزان شهری برای سرزندگی و امید به زندگی در محلات و نقاط مختلف شهری کمک شایانی بکند.

بررسی ادبیات موضوع نشاط اجتماعی نشان داد که تحقیقات با رویکرد کارکردهای شناختی به سرعت در حال پیشرفت است و از جنبه‌های مختلف در حال بررسی می‌باشد. از طرفی توسعه نشاط اجتماعی در زمینه‌های مختلفی موردمطالعه قرار گرفته است و همچنین ایجاد و توسعه آن نیز اخیراً در کانون توجه قرار گرفته است اما آنچه اهمیت دارد توجه به این نکته است که در زمینه توسعه نشاط در جامعه با تمرکز بر علوم شناختی موضوعی است که هنوز مطالعات چندانی روی آن صورت نگرفته است، همچنین روان‌شناسی اجتماعی به همراه شهرشناسی از منظر کارکردهای شناختی در حال کنکاش است؛ اما جایگاه مطالعه‌هایی که چارچوبی برای مورد کاوی در ایجاد نشاط اجتماعی در محلات شهری باشد در زمینه علوم و کارکردهای شناختی جای خالی به نظر می‌رسد. لذا این پژوهش قصد دارد این خلأ را با این تحقیق مبتنی بر روش فراترکیب تکمیل کند.

٤- روش تحقیق

با بررسی و مطالعه دقیق مدل‌های موجود در زمینه ایجاد نشاط اجتماعی مشخص شد که بیشتر مدل‌ها به صورت تک سطحی هستند و برای کسب نتایج حاصل از کارکردهای شناختی و نحوه ارتباط با آن مطالبی را بیان نکرده‌اند و خلأ موجود نبودِ مدلی جامع در این زمینه است. برخی کاستی‌ها مدل‌های پیشین عبارتند از: عدم تشریح کارکردهای شناختی در ایجاد نشاط اجتماعی به‌ویژه جنبه‌های شهرشناسی و منظرشناختی که کاربرد بیشتری در موضوع این تحقیق دارد.

هدف این تحقیق ارائه مدل توسعه نشاط اجتماعی با رویکرد استفاده از اسناد و تحقیقات گذشته است. از میان روش‌های تحقیق کیفی از روش فراترکیب جهت انجام این تحقیق بهره گرفته شد. فراترکیب یکی از روش‌های تحقیق اکتشافی برای ایجاد و استخراج یک چارچوب مرجع مشترک مبتنی بر نتایج تحقیقات گذشته می‌باشد. هدف از روش فراترکیب تجزیه‌وتحلیل عمیق از کارهای پژوهشی انجام شده در یک حوزه خاص، با هدف بررسی نقاط ضعف و قوت و آسیب‌شناسی آن‌ها و استخراج یک نگاه جامع‌تر به حوزه دانشی مربوطه است و تفسیر خلاقانه و یکپارچه از یافته‌ها کیفی ایجاد می‌شود. نقطه قوت روش فراترکیب در توانایی آن در زمینه شناسایی مقوله‌ها و ایجاد یک مدل مفهومی از پیشینه تحقیقات است و این امر اعتبار یافته‌های مطالعه را بیشتر می‌کند. از آنجا که مفهوم نشاط اجتماعی مفهومی چندبعدی و گسترده است و همچنین بیشتر مقالات در این زمینه مطالعه‌های کیفی و بدون داده‌های کمی هستند، از روش فراترکیب به عنوان روشی مناسب برای به دست آوردن تلفیقی جامع از مدل‌های ارائه شده در این حوزه استفاده شده است. تحقیق حاضر منتج به تصویر کلی از مهم‌ترین ابعاد و مؤلفه‌ها دخیل در ایجاد مدل نشاط اجتماعی در محلات شهر تهران شد.

برای دستیابی به هدف پژوهش از روش فراترکیب، معمولاً از الگوی سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) استفاده می‌شود. به این ترتیب مراحل هفتگانه با استفاده از بررسی نظام‌مند متون و جستجوی هدفمند محتوا به همراه تجزیه‌وتحلیل و ترکیب یافته‌ها با استفاده از روش سندلوسکی این امکان را می‌دهد که بتوان استنباط‌های بهتری در مورد روابط علی داشت و درک بهتری نسبت به اینکه چگونه برنامه‌ها در این پژوهش منجر به بروز نشاط با استفاده از مکانیزم‌های شناختی می‌شود و مزیت اصلی آن در نشان دادن علل و چگونگی درک نشاط در طول زمان است.

مدیریت شهری
فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۹ . زمستان ۱۴۰۱
Urban managment
No.69 Winter 2023

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-05]

نمودار ۳- مراحل روش فراترکیب الگوی سندلوسکی و باروسو

به منظور تبیین مدل توسعه نشاط اجتماعی در محلات شهر تهران براساس سؤالات اصلی بررسی نظام‌مند متون کتابخانه‌ای، مقالات علمی و مطالعات صورت گرفته معتبر و سایر منابع دیجیتالی در این حوزه صورت می‌پذیرد تا براساس گام‌های هفت‌گانه تحقیق استخراج اطلاعات و سپس تجزیه، تحلیل و ترکیب یافته‌ها در روش فراترکیب انجام شود و بتدریج مدل موردنظر شکل و ترسیم گردد. گام اول. در مرحله اول سؤال‌های تحقیق به قرار زیر مطرح شدند.

۱- مؤلفه‌های ایجاد نشاط اجتماعی شامل چه مواردی می‌باشد؟

۲- عوامل تشکیل‌دهنده هریک از مؤلفه‌های ایجاد نشاط اجتماعی چه مواردی را شامل می‌شوند؟

پس از طی کردن گام‌های اول و دوم یعنی جستجو و بررسی متون از مراجع اصلی براساس اهداف و سؤالات تحقیق معیارهای برای پذیرش محتوا از میان مطالب گردآوری شده با کلیدواژه‌های مشخص به زبان‌های فارسی و انگلیسی مطابق جداول ذیل در نظر گرفته شد تا مطالعه به‌صورت هدفمند صورت پذیرد. شایان ذکر است محقق برای این سطح از مقاله با موضوع نشاط اجتماعی در خلال سال‌های ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۱ به تعداد ۵ مقاله در نشریات فارسی و تعداد ۳ مقاله در نشریات خارجی منتشر کرده است که چکیده آن‌ها نیز در این مقاله بازخوانی و مورد استفاده واقع شده است.

جدول ۲: معیارهای پذیرش و عدم پذیرش محتوا

پارامترها	معیار عدم پذیرش	معیار پذیرش
موضوع موردمطالعه	سایر موضوعات غیر مرتبط	ارائه مدل توسعه نشاط اجتماعی در محلات شهر تهران
زمان تحقیقات	تحقیقات انجام شده قبل از سال ۲۰۱۰ میلادی	مطالعات منتشر شده از سال ۱۹۹۰ تا سال ۲۰۲۲ در بازه زمانی ۳۲ ساله
زبان تحقیقات	زبان‌های دیگر	انگلیسی و فارسی
محدوده جغرافیایی	شهرهای بدون طرح جامع و تفصیلی	کلانشهرها و شهرهای دارای برند مدیریت شهری
روش مطالعه	روش‌های تحقیق آزمایشی	روش‌های کیفی و نتایج پژوهش‌های کمی
جامعه موردمطالعه	محدوده‌ای غیر از جامعه هدف	سازمان‌ها، جوامع شهری، نهادهای عمومی و خدماتی و شهرداری‌ها
نوع سند	مطالب منتشر شده در وبلاگ‌ها و سایت‌های شخصی، نظرات بدون منبع معتبر	مقالات چاپ شده در مجلات و مقالات کنفرانس‌های بین‌المللی و کتب مرجع، گزارشات شرکت‌های معتبر دنیا

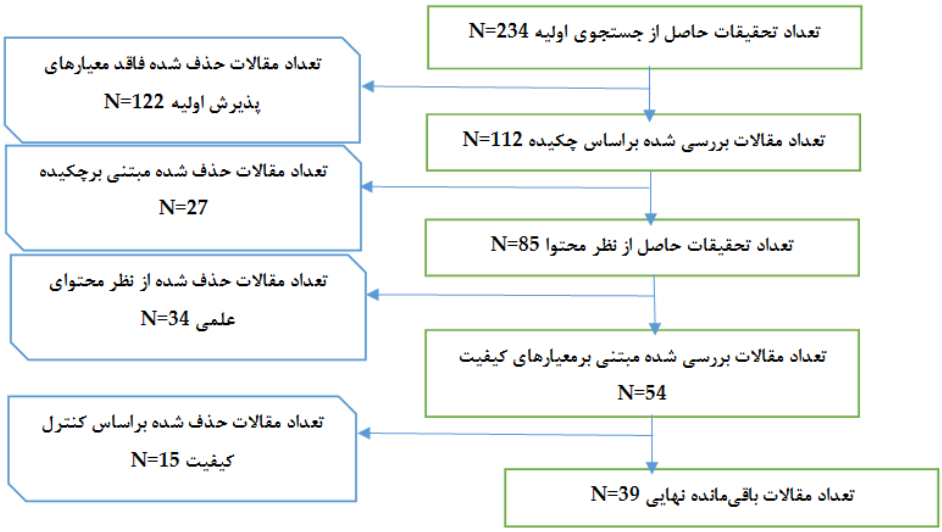
جدول ۳: فهرست کلیدواژه‌های مورد تحقیق

کلیدواژه‌های فارسی	کلیدواژه‌های انگلیسی
نشاط اجتماعی	Social Vitality
کارکردهای شناختی	Cognitive functions
سرزندگی شهری	Urban Vitality
حکمرانی محلی	Local governance
نشاط محلات	Local Vitality
سلامت و شادابی شهروندان	Health and vitality of citizens
تاب‌آوری شهری و شهروندی	Urban resilience and citizenship
مدیریت امور اجتماعی و فرهنگی در کلانشهرها	Management of social and cultural affairs in metropolises
روابط شهروندی	Citizenship relations
برنامه‌ریزی و توسعه شهری	Urban planning and development
ترویج ورزش همگانی	Promotion of public sports
تبیین سبک زندگی شاد	Explaining a happy lifestyle
تفریح و سرگرمی محلات	Local entertainment
روابط همسایگی موفق	Successful neighborhood relations

مدیریت شهری
فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۹ . زمستان ۱۴۰۱
Urban managment
No.69 Winter 2023

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-05]

در گام سوم برای انتخاب مقالات منتخب این تحقیق مدلی ترسیم شد تا از میان خیل گسترده مقالات ذخیره شده تعدادی مقاله و محتوای مرتبط و اثرگذار برای ادامه تحقیق انتخاب شود. تا با اعمال فیلتر مقالات غیر مرتبط حذف شوند و غربالگری محتوا از این طریق صورت پذیرد.

نمودار ٤-چارچوب غربالگری مقالات

در ادامه تحقیق حاضر به برخی از تحقیقات تجربی و آکادمیک داخلی و خارجی که به ایجاد نشاط و عوامل مرتبط با آن‌ها پرداخته‌اند، بامطالعه و مرور مقالات منتخب اشاره می‌شود تا متغیرهای تأثیرگذار مشخص و نتایج پژوهش‌های مرتبط پیشین به‌طور کامل تشریح و توصیف گردد:

جدول ٤: خلاصه نتایج تحقیقات پیشین داخلی

ردیف	نویسنده (نویسندگان)	عنوان تحقیق	سال تحقیق	روش تحقیق	نتایج پژوهش
۱	عنبری و حقی	بررسی عوامل فردی و اجتماعی مؤثر بر نشاط اجتماعی زنان	۱۳۹۳	روش ردیابی فرآیندی و فرا ترکیب	زنان متأهل با نشاط‌تر از زنان مجرد، همسر فوت کرده و مطلقه هستند. ارتقای پایگاه اقتصادی-درآمدی و اجتماعی آنان در افزایش میزان نشاط اجتماعی دخیل بوده و در تعیین نشاط اجتماعی شهرنشینان (موردمطالعه مناطق شهری و روستایی شهرستان دلیجان) سهم عمده‌ای داشته است.
۲	محمد گنجی	تحلیل عوامل جامعه‌شناختی مؤثر بر میزان احساس شادی سرپرستان خانوار شهر اصفهان	۱۳۸۷	روش توصیفی- همبستگی با تکنیک رگرسیون چندگانه حجم نمونه در این تحقیق ۳۸۴ نفر و شیوه نمونه‌گیری سهمیه‌ای بوده است.	نتایج حاصله از تحقیق نشان داده که متغیرهای مستقل سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی، رضایت از امکانات منطقه‌ای، میزان برخورداری از حقوق شهروندی، میزان منزلت نقشی، دینداری، وضعیت اوقات فراغت، درآمد، ورزش هفتگی و گوش دادن به موسیقی با احساس شادی سرپرستان دارای همبستگی مستقیم است، به‌طوری که مدل به دست آمده از متغیرهای مؤثر بر رگرسیون چندگانه با روش گام‌به‌گام ۴۵ درصد از واریانس احساس شادی در جامعه آماری را تبیین می‌کند.
۳	پروانه آستین‌فشان	بررسی عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی (با تأکید بر استان تهران)	۱۳۸۸	روش توصیفی- همبستگی جامعه آماری این تحقیق شامل افراد ۱۵ تا ۶۵ سال ساکن در استان تهران و حجم نمونه آن ۲۰۰۰ نفر است که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انجام شده است.	نتایج حاصل از همبستگی متغیرها نشان داد که بین نشاط اجتماعی و میزان احساس مقبولیت اجتماعی، میزان امید، میزان ارضای نیازها، عدالت اجتماعی، پایبندی به ارزش‌های دینی، مناسب بودن فضای اخلاقی عمومی، همبستگی اجتماعی، احساس امنیت اجتماعی و پایگاه اقتصادی- اجتماعی رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد و بین احساس محرومیت اجتماعی و نشاط اجتماعی ارتباط منفی و معکوس وجود دارد. همچنین بر اساس نتایج تحلیل رگرسیونی مشاهده شد که سه متغیر امید به آینده، مقبولیت اجتماعی و ارضای نیازهای عاطفی بیش از ۵۰ درصد نوسانات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند.

مدیریت شهری
فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۹ . زمستان ۱۴۰۱
Urban managment
No.69 Winter 2023

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-05]

جدول ۵: نتایج تحقیقات پیشین خارجی

ردیف	محقق	روش	هدف	نتایج
۱	Abraham Bunck, Heinke Grothath, and Frans Siro	روش کیفی فراترکیب بین ۹۶ دانش‌آموز که میانگین سنی آن‌ها نزدیک به ۲۰ سال بوده با تکنیک مصاحبه‌های ساختگی پرداخته‌اند.	مقایسه اجتماعی و رضایت‌مندی از زندگی اجتماعی	نتایج ردیابی فرآیند با تکنیک فراترکیب تأثیر متغیر مستقل جهت مواجهه با مقایسه اجتماعی را نشان داد؛ بدین‌صورت که رضایت‌مندی از زندگی اجتماعی در افرادی که در مواجهه با مقایسه با دیگران هستند، بیشتر است؛ اما تأثیر متغیر تمایل به مقایسه اجتماعی تأیید نشد بلکه تعامل این متغیر با متغیر جهت مواجهه با مقایسه اجتماعی ثابت گردید، بدین ترتیب که مقایسه روابط و زندگی اجتماعی اشخاص با روابط و زندگی اجتماعی دیگران، تنها در افرادی که تمایل به مقایسه اجتماعی بالایی دارند، می‌تواند تجربه رضایت‌مندی از زندگی اجتماعی را تحت تأثیر قرار دهد.
۲	Alicia Leung, Yuha Cheung and Xinggang Liu	روش پیمایشی- همبستگی متغیرها در بین ۱۵۲ کارمند چینی که در ۳۵ شرکت هنگ‌کنگی در حال کار بودند انجام شده است	روابط بین رضایت‌مندی از حوزه‌های زندگی و بهزیستی ذهنی	نتایج همبستگی مشخص کرد که رابطه معنادار و مثبتی میان متغیرهای حوزه زندگی با بهزیستی ذهنی وجود دارد. تحلیل رگرسیون چندگانه نیز نشان داد که موفقیت‌های شغلی، ارتباطات اجتماعی و عزت‌نفس هم با خوشبختی روانی و هم با خوشبختی جسمی ارتباط دارد؛ همبستگی خانوادگی با بهزیستی ذهنی رابطه ندارد و خوشبختی معنوی روابط میان موفقیت‌های شغلی و خوشبختی روانی را تعدیل کرده است.
۳	Musaizadeh & Mohammadi,2018	روش کمی و کیفی	بازشناسی عوامل مؤثر بر ارتقای کیفیت شادابی	بین شاخص‌های عینی دسترسی وسایل نقلیه، زیبایی، مطلوبیت فضای سبز و پاکیزگی و در ابعاد ذهنی شاخص‌های احساس غرور، امنیت، خاطره‌انگیزی و احساس صمیمیت بر شادابی اثرگذارند.
ردیف	محقق	روش	هدف	نتایج
۴	Ball,2015	توصیفی با استفاده از سیاست شادابی بوتان	تشریح هدایت توسعه برنامه‌های شادابی پایدار	برای اطمینان از پایداری و همگرایی فرهنگی، برنامه‌های جدید و سرمایه‌گذاری با سیاست شادی ملی، کمیسیون شادی ملی، سیاست جدید آموزش ملی که وزارت آموزش‌وپرورش متعهد به اجرای آن است تصویب شد.
۵	Young planners workshop,2016	تحلیل فضایی شهری با استفاده از نرم‌افزار	نقش تئوری طراحی شهری در درک و طراحی مجدد فضای عمومی شهرها	نتایج نشان می‌دهد که برنامه‌ریزان و تصمیم گیران امروز، با هم همکاری می‌کنند که بحث‌های گسترده‌تر در مورد نحوه ارتباط افراد با فضاهای درون که آن‌ها زندگی می‌کنند و تشویق کردن آن‌ها برای استفاده از راه‌های حمل‌ونقل (مانند پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری)؛ در حالی که به‌طور هم‌زمان محیط‌های اجتماعی را نیز به وجود می‌آورند. همچنین فضای عمومی، یکپارچگی فیزیکی از نظر اجتماعی و به‌طور هم‌زمان روابط درک شده خود را با دیگران بهبود می‌بخشند.
۶	M ahmudiate,2015	محاسبه تراکم خودروها در منطقه و سنجش ارتباط آن با واکنش مردم	بررسی ارتباط فضایی خیابان‌ها بر سرزندگی با تأکید بر ویژگی‌های کالبدی	مشکلات کالبدی همچون پیاده راه نامناسب، خدمات عمومی و ازدحام ترافیکی باعث تضعیف سرزندگی می‌شوند.
۷	Graham,2007	تحلیل پراکندگی رفاه شهروندی و زیست‌پذیری مطلوب	بررسی الگوی فضایی رفاه ذهنی و نشاط	ناهمگونی فضایی در توزیع وضعیت درآمد و بیکاری میان کشورهای مختلف با احساس نشاط و خوشبختی ارتباط دارد.
۸	Gurive & Melnikov,2018	روش فراترکیب و ردیابی فرآیند	بررسی همگرایی شادی و نشاط در کشورهای در حال گذار	شکاف شادی و نشاط در دهه ۱۹۸۱ به علت رکود بزرگ و بی‌ثباتی اقتصاد کلان، گسترش یافته است. با بهبود شادی و نشاط در کشورهای در حال گذار بعد از رکود بزرگ و کاهش رضایت از زندگی در کشورهای دیگر، شکاف شادی و نشاط بسته شده است
۹	Mouratidis,2020	روش فراترکیب و ردیابی فرآیند	تقسیم‌بندی عوامل مرتبط با ایجاد و توسعه نشاط اجتماعی در محلات شهری	عوامل شادابی را به دو گروه: عوامل درو نزا (ژنتیکی، بیولوژیک، شناختی، شخصیت و عوامل اخلاقی و عوامل بیرونی، رفتاری، اجتماعی، فرهنگی، جمعیتی، رخدادهای زندگی، عوامل جغرافیایی، سیاسی و اقتصادی) تقسیم‌بندی می‌شوند

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-05]

گام چهارم؛ تجزیه‌وتحلیل و ترکیب یافته‌های کیفی در این گام از روش فراترکیب به منظور تجزیه‌وتحلیل و سپس ترکیب یافته‌های کیفی، محقق ابتدا با خلاصه‌سازی کدهای استخراجی در مرحله قبل پرداخت، در نتیجه در این مرحله برخی کدها ترکیب و تجمیع شدند. محقق پس از دسته‌بندی کدهای استخراجی، با استفاده از روش کدگذاری باز به خلاصه‌سازی داده‌های متجانس پرداخت و کدها را مبتنی بر تشابه مفهومی، دفعات تکرار و اهمیت در قالب مدل توسعه نشاط اجتماعی در محلات با اشاره به کارکردهای شناختی دسته‌بندی نمود.

زمانی که پژوهشگر سعی در استنباط معنای خاص از متن دارد از روش تحلیل محتوا کیفی می‌توان بهره برد. از سوی دیگر، وقتی پژوهشگر درصدد پی بردن به فراوانی اصطلاحات و کلمات خاصی در یک محتوای معین باشد از روش تحلیل محتوای کمّی می‌توان استفاده کرد. در این پژوهش ابتدا مضامین نهان متن به صورت کد استخراج شد.

گام پنجم: در مرحله پنجم پس از خواندن مکرر گزاره‌های کلامی و جست‌وجوی معانی و الگوهای نهفته در آن کدهای اولیه ایجاد شدند. در ادامه و با کدگذاری مجدد کدهایی با مفهوم مشابه در یک دسته قرار گرفتند و مفاهیم را به وجود آوردند و درنهایت مفاهیم شناسایی شده برپایه مدل پژوهش در ۳ بعد و ۲۱ مؤلفه دسته‌بندی و طبق نمودار شماره (۶) ترسیم شدند.

در گام ششم: مرحله کنترل کیفیت نتایج تحقیق است. کنترل کیفیت در روش فراترکیب از چند بعد قابل بررسی است:

اول: کیفیت جستجوی مقالات و منابع؛ محقق سعی نمود این بعد از کیفیت را با جستجو در پایگاه‌های داده علمی معتبر و تعریف معیارهای پذیرش اولیه جهت جستجوها و همچنین جستجوی جامع و چندمرحله‌ای با فاصله‌های زمانی مختلف و با استفاده از کلیدواژه‌های گسترده به منظور اطمینان از استخراج کامل منابع اطلاعاتی مرتبط با موضوع پژوهش، پوشش دهد.

دوم: کیفیت مقالات انتخاب شده؛ کیفیت مقالات ورودی به فرآیند تحقیق بر اساس معیارهای پذیر و عدم پذیر که موجب غربالگری محتوا و مرتبط بودن موضوعی می‌شد؛ که در این خصوص می‌توان به مدل (نمودار شماره ۴) اشاره کرد که براساس این چارچوب مقالات فیلترِ و برای بهره‌برداری انتخاب می‌شوند. این امر باعث می‌شود در جستجوی محتوا براساس اهداف تحقیق محقق مجاب شود تا دقیقاً براساس سؤالات و روش تحقیق مطالب مطالعه شده را استخراج سپس تجزیه‌وتحلیل و ترکیب نماید تا به مدل قابل ذکر نزدیک و درنهایت ترسیم شود.

همچنین جهت اطمینان از روایی توصیفی تلاش شد بیشترین مقالات و مطالعات مرتبط با موضوع شناسایی شود و برای روایی نظری پژوهش‌های مورد استفاده قرار گرفتند که از اعتبار بالایی از نظر ارجاع برخوردار بودند. در این پژوهش از رویکرد کل‌نگر برای افزایش روایی پژوهش استفاده شد. در رویکرد کل‌نگر، به جای سنجش روایی در پایان پروژه، معیارهایی در طول پژوهش وجود دارد که به وسیله خود محقق رعایت می‌شود تا روایی آن افزایش پیدا کند که این معیارها و شاخص‌های آن در جدول ذیل آمده است.

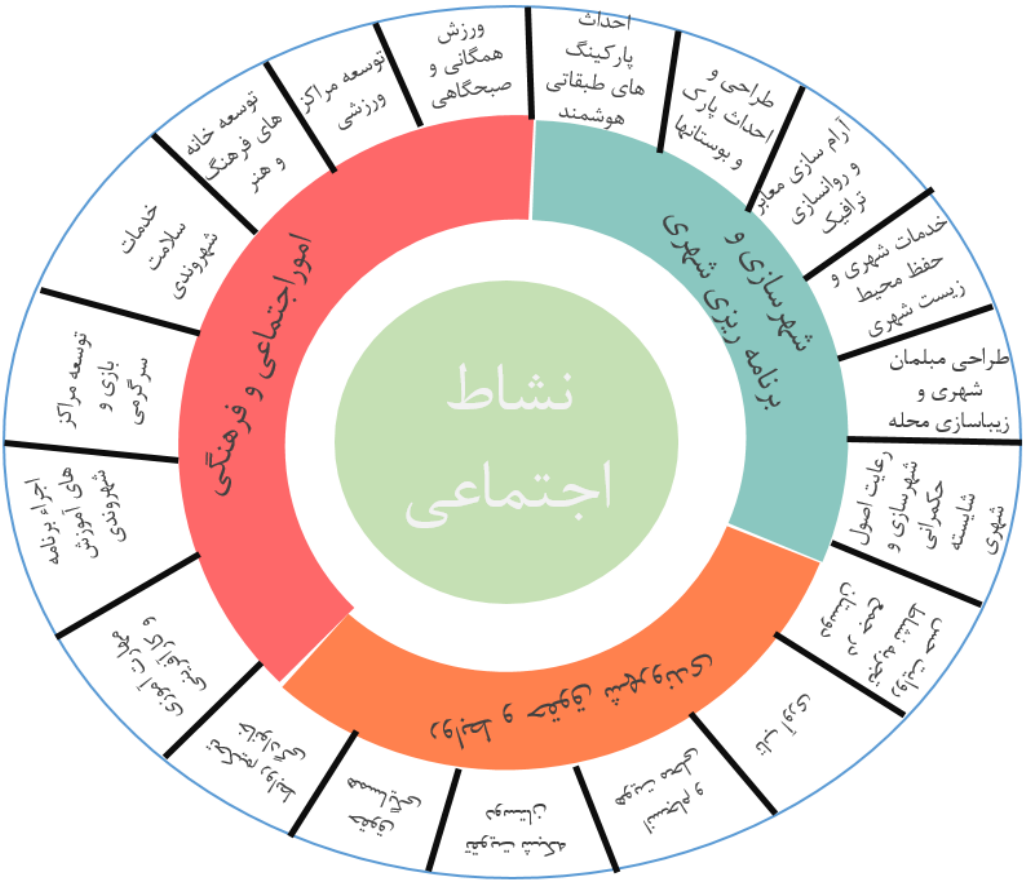
مدیریت شهری
فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۹ . زمستان ۱۴۰۱
Urban managment
No.69 Winter 2023

جدول ٦. معیارهای روایی پژوهش (نیک نشان و همکاران 1389)

معیارهای روایی در رویکرد کل‌نگر	توضیحات	چگونگی لحاظ در این پژوهش
به هم‌پیوستگی در روش	ماهیت چرخش داشتن طرح پژوهش و بازگشت به عقب مداوم محقق برای تصحیح اشتباهات به جای نتیجه‌گیری سری از اطلاعات جمع‌آوری شده	روش فراترکیب در طرح خود ماهیت چرخش دارد؛ به‌طور که محقق در موارد مقالات را که از تحلیل کنار گذاشته بود دوباره به تحلیل بازگرداند.
بسندگی در نمونه‌گیری	اطمینان از رسیدن به کیفیت محتوا و مرتبط بودن با تحقیق	از تعداد ۲۳۴ مقاله اولیه طی مراحل غربالگری تعداد ۳۹ مقاله منتخب نهایی شدند.
هم‌خوانی داده‌های جمع‌آوری شده با تجزیه‌وتحلیل اطلاعات	زمان حاصل می‌شود که کار تحلیل هم‌زمان با جمع‌آوری داده‌ها انجام شود.	در این تحقیق هم‌زمان با بررسی مقالات اولیه تحلیل‌ها و نتیجه‌گیری صورت می‌گرفت و جست‌وجوها بیشتر و تحلیل‌های مجدد موجب اصلاحات در نتیجه‌گیری‌های اولیه یا تقویت آن‌ها می‌شد.

گام هفتم؛ در مرحله آخر از روش فراترکیب، نتایج حاصل از مراحل قبل ارائه شد. بر این اساس مطالعه پژوهش‌های پیشین، اطلاعات موردنیاز جهت پاسخگویی به سؤال‌ها پژوهش به دست آمد. طبقه‌بندی مربوط به ترکیب یافته‌ها در سه بعد و ۲۱ مؤلفه مدل نشاط اجتماعی در نمودار شماره ۵ بدست آمد که حاصل تحقیق حاضر با روش فراترکیب می‌باشد.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-05]

نمودار ۵-مدل توسعه نشاط اجتماعی حاصل از طی کردن ۷ گام فراترکیب

٤-نتیجه‌گیری

نشاط موضوعی سه وجهی است (شناختی، احساسی، اجتماعی) که در این تحقیق تأکید بر بعد اجتماعی نشاط است؛ که در این بخش متغیرهای تأثیرگذار با تکیه بر این بعد تشریح می‌شود. جامعه‌شناسان شادی را در بافت اجتماعی و شرایط خاص جامعه دنبال می‌کنند. (گنجی، ۱۳۸۷: ۸۸).

جامعه به عنوان بستر روابط اجتماعی، حوزه‌ای را فراهم می‌کند که در آن اعضای جامعه می‌توانند به تشکیل و گسترش پیوندهای اجتماعی بپردازند و از این طریق این پیوندها و روابط اجتماعی به اهداف خود دست یابند (قدسی، ۱۳۸۲: ۹۲؛ باستانی و صالحی، ۱۳۸۶: ۶۴). عضویت و روابط اجتماعی افراد دربرگیرنده مشارکت در گروه‌های داوطلبانه، رابطه با خویشاوندان، همسایگان، دوستان و آشنایان است. درگیری در تمامی این روابط حامل مبادلاتی است که طی آن افراد می‌توانند منابع موردنیاز خود را به دست آورند.

از دیگر سو شهر علاوه بر ویژگی‌های کالبدی توسعه، لازم است در زمینه‌های تاب‌آوری و سلامت همگانی نیز به نیازهای شهروندان توجه کند، یک شهر توسعه‌یافته شهری است فعال، سرزنده، شاد و بانشاط که از لحاظ ساختاری نیاز به نهادهای فعال اجتماعی دارد که هم در بخش عمومی و هم در بخش خصوصی زیرساخت‌های لازم را برای توسعه نشاط اجتماعی فراهم سازد؛ و تا آنجا که امکان دارد با ایجاد ظرفیت نشاط در جامعه عموم شهروندان را در مقابل سختی‌ها و مشکلات روزمره از جمله وضعیت اقتصادی و اجتماعی مقاوم و رفتار آن‌ها را در برابر تنش‌ها و استرس‌های پیرامونی پایدار ساخت. (Veenhoven,2009)

این مطالعه بینش جدیدی را در رابطه با نشاط شهری و انسجام اجتماعی روشن ساخته و همچنین تشریح کرد که چگونه سرزندگی شهری از طریق فراهم ساختن زیست‌پذیری مطلوب شهروندی به ایجاد یک محله منسجم اجتماعی کمک می‌کند. مطالعات نشان می‌دهد که نشاط محله‌ای با تراکم سازمان‌یافته بافت شهری با رعایت استانداردهای طراحی و معماری و محوطه‌سازی مهندسی شده، امکانات فرهنگی و زیست‌محیطی محلی و نزدیکی محله به مرکز شهر با افزایش سرزندگی شهری همراه هستند، در حالی که فضای سبز و بوستان‌ها نیز به اندازه عوامل فوق در نشاط شهری تأثیرگذار هستند.

مدیریت شهری
فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۹ . زمستان ۱۴۰۱
Urban managment
No.69 Winter 2023

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-05]

برنامه‌ریزی شهری با هدف افزایش سرزندگی شهری مستعد طراحی مدل‌های ترکیبی است تا هم بلندمرتبه‌سازی در شهرسازی مدرن ایجاد شود و هم زیباسازی در هسته‌های کوچک محلی بوجود آید که شامل امکانات و خدمات متعدد و متنوع شهری در مقیاس‌های مختلف است. راه‌های تقویت انسجام اجتماعی از طریق افزایش نشاط شهری می‌تواند شامل ابتکارات جامعه محلی و مداخلات طراحی در مقیاس کوچک مربوط به پیاده‌روی، طراحی فضای عمومی و طراحی مسکن باشند. به‌طورکلی می‌توان گفت با توجه به مدل نشاط و شادابی عوامل نهادی، کالبدی، اقتصادی، روان‌شناختی، اجتماعی، محیطی و جغرافیایی، اثرات بیشتری با شادابی خانوارهای شهری داشته‌اند.

با مروری بر مطالعات انجام شده در این حوزه مشخص شد پژوهش‌های مربوط به نشاط اجتماعی عمدتاً کمی بوده و به کارکردهای شناختی اشاره نمی‌کردند. همچنین موضوع تحلیل کالبدی و اجتماعی شهر در این باره کمتر در ابعاد داخلی بحث و بررسی شده که نقطه قوت تحقیق اخیر است؛ بنابراین فقدان مدلی جامع و نظام‌مند که به صورت کاربردی به مقوله نشاط اجتماعی بپردازد کاملاً ملموس و مشهود است که به نوعی نیاز جامعه امروز ایران بشمار می‌رود. از این‌رو در ابتدا تعداد ۲۳۴ مقاله در این خصوص بررسی شد و درنهایت تعداد ۳۹ مقاله جهت تحلیل انتخاب شد در مرحله بعد با استفاده از مراحل روش فراترکیب مدلی ارائه شد که علاوه بر حفظ نقاط قوت مدل‌های قبلی یک مدل منحصربه‌فرد درخصوص نشاط اجتماعی است.

ارائه یافته‌ها براساس ارائه مدل مبتنی بر نتایج فراترکیب، در سه بعد شهرسازی و برنامه‌ریزی شهری، امور اجتماعی و فرهنگی و روابط و حقوق شهروندی تعداد ۲۱ مؤلفه را نشان می‌دهند که با رویکرد کارکردهای شناختی (زیباشناختی کالبدی و منظر شهری، جامعه‌شناختی، روانشناسی اجتماعی) طراحی و تنظیم شده‌اند که در نمودار شماره (۵) نهایتاً نمایش و ترسیم گشت.

۵-پیشنهادهای کاربردی

با توجه به برداشتن هفت گام دقیق و متناوب در مسیر طی شده و استفاده از استخراج اطلاعات موردنیاز از منابع معتبر با کلیدواژه‌های هدفمند و سنجش کیفیت منابع درنهایت مدل توسعه نشاط اجتماعی محلات شهر تهران به عنوان خروجی تحقیق ترسیم گشت. از این‌رو برای مدیران و دست‌اندرکاران مدیریت شهری برای شناخت، ایجاد و توسعه نشاط اجتماعی موارد ذیل به عنوان موارد کاربردی پیشنهاد و مطرح می‌شوند:

مدیران و دست‌اندرکاران مدیریت شهری برای سال ۱۴۰۱–۱۴۰۲ و حتی برش‌های زمانی میان و بلندمدت می‌توانند چنین الگویی برنامه‌های متنوع و جذاب اجتماعی و فرهنگی متناسب با پروتکل‌های بهداشتی را به همراه سایر برنامه‌های هنری و آموزشی و سرگرمی همچون: فعالیت در ایستگاه تندرستی فضای باز و پارک‌ها، همایش بزرگ پیاده‌روی، دوچرخه‌سواری، برگزاری بازی‌های جذاب، مفرح، متنوع (ورزشی، سرگرمی، علمی، خلاقانه، دیجیتالی، بازی‌های گروهی و خانوادگی مانند بازی دومینو، پانتومیم، اسم و فامیل گروهی، وسط بازی، طناب‌کشی) به همراه جشن‌های خانوادگی، زوج‌های جوان، محلی و فرهنگی، تئاتر، مراسم نورافشانی و موسیقی و مولودی‌خوانی در فضای روباز، هدفمند (متناسب با نیاز و اولویت‌های شهروندی) و تیمی برای گروه‌های مختلف (خردسال، کودکان، جوانان، بانوان، سالمندان) با ارائه مشوق‌های خلاقانه و نه الزاماً گران برنامه‌ریزی و برگزار نمایند. تا بتوانند در زمان‌های پیش رو از طریق اجرای مناسب برنامه‌های اجتماعی و فرهنگی متنوع تعداد افراد برخوردار از این حس مثبت را افزایش داده و شهروندانی که تاکنون نتوانستند در این بازه زمانی حس نشاط اجتماعی را تجربه کنند، قادر باشند آن را در آینده نزدیک تجربه نمایند.

همچنین برای ظرفیت‌سازی محلات از برخورداری بیشتر از امکانات مدیریت شهری برنامه‌ریزی و بودجه‌بندی عملیاتی در سطح محلات تهیه و به مراجع ذی‌صلاح برای اجرا ارائه شود تا در مقیاس محلی موضوعات خدمات شهری و محیط‌زیست، حمل‌ونقل و ترافیک، زیباسازی و منظر محلی به همراه آرام‌سازی و روان‌سازی معابر و جاده‌ها به نحو مطلوبی هماهنگ و ساماندهی شوند تا چهره شهر و محلات آن روزبه‌روز زیباتر و محلی برای زیست مطلوب شهری و ساکنین آن باشد.

مراجع

- احمدی، توران، (۱۳۹۸)، شناسایی عناصر معماری مؤثر بر نشاط اجتماعی شهروندان در فضاهای شهری از منظر قرآن کریم، نخستین کنفرانس بین‌المللی شهر هوشمند چالش‌ها و راهبردها، شیراز.
- ایلوخانی، راضیه و کامرانی پور، معصومه و غلامی جوادیه، اعظم و باقری زاده، میترا، (۱۳۹۸)، تعریف نشاط و راهکارهای عملی در ارتقای نشاط اجتماعی.
- بذرافشان، شهرزاد و سمیعی، احمد، (۱۴۰۰)، مروری برتعاریف مفاهیم نظری نشاط اجتماعی و خانواده، نهمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران.
- رضوی، سید محمدحسین. پاسوار، محمدحسن، تسلیمی، زهرا. (۱۳۹۴). حوزه‌های به‌کارگیری داوطلبان در ورزش شهروندی. مطالعات مدیریت ورزشی. سال هفتم.۳۲. ص ۱۶۹–۱۸۲.
- رضوی، سیدمحمدحسین، مرتضی دوستی پاشاکلایی، (۱۳۹۹)، طراحی مدل ورزش شهروندی در کلانشهر تهران با استفاده از نظریهٔ داده بنیاد، مدیریت ورزشی، دوره ۱۲، شماره ۳، ص: ۸۱۷–۷۸۹
- رحمانی نیا، فرهاد. وادی خیل، حسن. (۱۳۹۰). ورزش شهروندی و سلامتی. مجموعه مقالات دومین همایش ملی توسعه ورزش شهروندی. ص ۱۵۴–۱۵۵.
- رهبری، سعید، مستحفظیان، مینا. نادریان جهرمی، مسعود. (۱۳۹۵). مقایسه کیفیت زندگی شهروندان بهره‌ور و غیر بهره‌ور از اماکن ورزشی

مدیریت شهری
فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۹ . زمستان ۱۴۰۱
Urban managment
No.69 Winter 2023

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-05]

شهرداری در مناطق ۱۴ گانه شهر اصفهان. پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. سال دوازدهم. ص ۲۱۵-۲۲۸.
- طلوعی اشلقی، عباس. پاشایی، محمود. مدبری کلیانی، رحیم. (۱۳۸۹). نقش رسانه‌های جمعی در توسعه ورزش شهروندی. مطالعات مدیریت شهری. سال دوم. شماره ۲. ص ۱۸۲.
- روشندل اربطانی، طاهر. (۱۳۸۶). تبیین جایگاه رسانه‌های همگانی در نهادینه کردن ورزش همگانی در کشور. حرکت. شماره ۳۳. ص ۱۶۷-۱۷۴.
- سواری، سعید. مهدی پور، عبدالرحمن. رنجبر، روح‌الله، (۱۳۹۴)، توصیف وضعیت ورزش همگانی استان خوزستان و تدوین راهبردهای توسعه آن. پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی.۱۱، ص ۸۳-۹۲.
- سید جوادین، سید رضا. صفری، حسین. مشایخی، بیتا. (۱۳۹۹). انواع، سطوح و مراحل حسابرسی منابع انسانی: کاربست روش فراترکیب. فصلنامه علمی و پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی. سال نهم شماره ۳۵.
- عیوضی، محمدرحیم. باب گوره، سید حسام‌الدین. (۱۳۹۱). تحول مفهوم شهروندی و ظهور شهروند جهانی. سیاست. سال چهل و دوم. شماره ۳. ص ۱۸۷-۲۲۵.
- گودرزی، محمود. نصیرزاده، عبدالمهدی. قراهانی، ابوالفضل. وطن دوست، مریم. (۱۳۹۲). طراحی و تدوین راهبرد توسعه ورزش همگانی استان کرمان. مدیریت ورزشی. دوره ۵. شماره ۲. ص ۱۵۵.
- سلیمی آوانسر، علی. (۱۳۹۰). نگرشی نوین در ورزش شهروندی. تهران. مجموعه مقالات دومین همایش ملی توسعه ورزش شهروندی. ص ۲۲۵-۲۲۳.
- سازمان تربیت بدنی جمهوری اسلامی ایران. (۱۳۸۴). سند تفصیلی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور. تهران: انتشارات سیب سبز.
- طاهری چادرنشین، حسین و اسماعیلی، محمدرضا و میرکاظمی، سیده عذرا و ربیعی، محمدعلی و توکلی، محسن، (۱۳۹۸)، بررسی وضعیت نشاط اجتماعی و ارتباط آن با آمادگی جسمانی جوانان استان خراسان جنوبی
- کشکر، سارا، (۱۳۹۴)، تعیین شاخص‌ها و نحوه سنجش اثربخشی برنامه‌های تفریحات ورزشی (ورزش همگانی) شهروندان. پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی,۲۲. ص ۱۱۳-۱۳۲.
- محسنی، رحیم علی. (۱۳۸۹). ابعاد و تحلیل حقوق شهروندی؛ راه‌کارهایی برای تربیت و آموزش حقوق شهروندی. مطالعات سیاسی. سال سوم. شماره ۱۰. ص ۱۱۷.
- محسنی، امیر و زارعی متین، حسن،۱۴۰۰. طراحی مدل نشاط اجتماعی با تأکید بر توسعه ورزش شهروندی. چهارمین کنفرانس بین‌المللی سالانه تحولات نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، خردادماه ۱۴۰۰. تهران.
- مردانی، محمدامین،۱۳۹۸، تأثیر شادی و نشاط در آسیب‌های اجتماعی و پیشگیری از آن، سومین همایش ملی روانشناسی، تعلیم و تربیت و سبک زندگی، قزوین
- میرزایی اهرنجانی حسن. امیری، مجتبی. (۱۳۸۱). ارایه مدل سه بعدی تحلیل مبانی فلسفی و زیرساخت‌های بنیادین تئوری‌های مدیریت. دانش مدیریت. شماره ۵۶. ص ۳-۲۱.
- موسوی، رضا، (۱۳۹۹)، نقش اقدامات فرهنگی شهرداری در افزایش نشاط اجتماعی شهروندان در دوران پساکرونا، سومین کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و مدیریت شهری
- نوروزی سید حسینی، رسول. موسوی چشمه کبود، کیوان. فتاحی مسرور، فروغ. (۱۳۹۵). طراحی مدل تبعیض در تیم‌های ورزشی (با استفاده از نظریه داده بنیاد). مدیریت ورزشی. ص ۴۹۵-۵۱۲.
- نیک نشان، شقایق؛ علی نوروزی؛ احمدرضا نصر اصفهانی. (۱۳۸۹). تحلیلی بر رویکردهای روایی در پژوهش‌های کیفی. روش‌شناسی در علوم انسانی. شماره ۱۶

- Ayvazi MR, Babgore SH. [Tahawole Mafhome Shahrvandi va Zohore Shahrvande Jahani (in Persian)].Political Quartely.2013;42(3):187-225.
- Ali Akbari, M. (2015). The Impact of Social Interactions in Urban Spaces through Approach of Improving Urban Vitality: A Case Study in Julfa district of Isfahan, Cumhuriyet Science Journal, 36 (4): 1155- 1162.
- Borodina, O. & Prokopa, I. (2019). Inclusive rural development: a scientific discourse, Economy and Forecasting, 3 (1): 70- 85.
- Baller S, Cornelissen S.Prologue: sport and the city in Africa.The International Journal of the History of Sport.2011;28(15):2285-9,7.
- Chang, E. C. Yu, T. Lee, J. Kamble, S. V. Batterbee, C. N. H. Stam, K. R. Chang, O. D. Najarian, A. S. M. & Wright, K. M. (2018). Understanding the Association Between Spirituality, Religiosity, and Feelings of Happiness and Sadness Among HIVPositive Indian Adults: Examining Stress-Related Growth as a Mediator, Journal of Religion and Health, 57 (3): 1052- 1061
- Diener, E., & Diener, C. (1996). Most people are happy. Psychological Science, 7(3): 181–185.
- Duncan, G. (2008). Should Happiness-Maximization be the Goal of Government? Journal of Happiness Studies, 11(2):
- Farhud, D., Malmir, M. KHanahmadi, M. (2014). Happiness & Health: The Biological Factors-Systematic Review Article, Iranian J Publ Health, 43(11):1468-1477.
- Howat G, Assaker G.Outcome quality in participant sport and recreation service quality models: Empirical results from public aquatic centres in Australia.Sport Management Review.2016;19(5):522
- Huang, J. (2019). Income Inequality, Distributive Justice Beliefs, and Happiness in China: Evidence from a Nationwide Survey, Social Indicators Research, 142 (1): 83-105.
- Khakpour, M., Eshghi-Sanati, H. (2014). The effect of social and cultural factors on the physical texture of Gilan villages, housing and environment, 33 (148): 3- 20.
- Kooshali, D., Azeri, A., Parvizi, R., Hosseini, S. (2015). Effect of Environmental Physical Elements in Creating Residential Complex's Vitality for the

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-05]

Enhancement of Social Interactions. The journal of Procedia - Social and Behavioral Sciences.

- Mouratidis,k.Poortinga,W.(2020).Builtenvironment, urban vitality and social cohesion: Do vibrant neighborhoods foster strong communities?. Landscape and Urban Planning 204 (2020) 103951. published by Elsevier
- Malmir, M., Khanahmadi, M., Farhud, D.D. (2017). Dogmatism and Happiness, Iran J Public Health, 46(3):326-332.
- Razavi S, Pasvar M, Taslimi Z. [Tarahi Nezame Jazb va Negahdashte Manabe'e Ensani da Varzeshe Shahrvandi (Persian)].In: Municipilaty T, editor. Tehran: Moasese Tose'e Elm va Fannavariye Sharg; 2013.
- Rahbari S, Mostahfezian M, Naderyan Jahromi M. [Moghayese Keyfiyate Zendeghi Shahrvandane Faal va Geyrefaal Harekati; Motalee Moredi Amakene Varzeshi Shahrdari Esfahan (in Persian)]. Pzhoheshname Modiriyate Varzeshi va Raftare Harekati.2017;12(24):215-28.
- Ryan, R. M & Frederick, C. M. (1997). On energy, personality, and health: Subjective vitality as a dynamic reflection of wellbeing, Journal of Personality, 65, 529-565.
- Veenhoven, R. (2006). How do we assess how happy we are? Tenets, implications and tenability of three theories. USA: University of Notre Dame.
- Veenhoven, R. & Hagerty, M. (2006). Rising happiness in nations, 1946-2004. A reply to Easterlin Social Indicators Research, 79(2):421-436.
- Parjozkar A, Firozbakht A. [Chesmandaze Modiriyate Shahri dar Iran ba Ta'akid bar Tosse'e Paydare shahri (Persian)].Quarterly Geographical journal of Territory (Sarzamin) 2212;8(32):43-6,6

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-05]